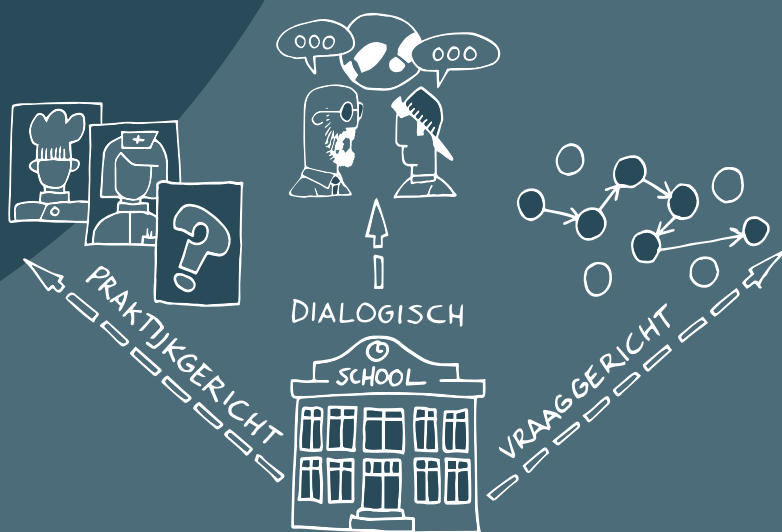

Expertisepunt

FACILITEREN LOB LEEROMGEVING

Jongeren zijn beter in staat zelf sturing te geven aan hun loopbaan door het ontwikkelen van een loopbaanperspectief.

Bij het ontwikkelen van een loopbaanperspectief leert een jongere over zichzelf in relatie tot zijn/haar toekomstige school of werk.

Deze ontwikkeling wordt gevoed door het opdoen van praktijkervaringen en de reflectie daarop. Loopbaanperspectief kan variëren van een concrete beroeps- of opleidingswens tot vage noties over in welke richting iemand zich zou willen ontwikkelen.

In een loopbaangerichte leeromgeving staat de loopbaan van de jongere centraal, passend bij de inhoud van het onderwijs.

Een loopbaangerichte leeromgeving kent de volgende elementen:

- **praktijkgericht** (kunnen ervaren)
- **dialogisch** (kunnen praten over ervaringen en keuzes)
- **vraaggericht** (oefenen om kleinere keuzes te maken).

Het kenmerk van een loopbaangerichte leeromgeving is dat deze elementen in samenhang georganiseerd zijn.

DEZE TOOL HELPT LEIDINGGEVENDEN BIJ HET ONTWIKKELEN VAN EEN LOOPBAANGERICHTE LEEROMGEVING. HIERONDER STAAN VIJF 'SPELREGELS' DIE KUNNEN DIENEN ALS BASIS VOOR DE UITVOERING.

1. Cyclische werkwijze

Het versterken van de loopbaangerichte leeromgeving kan gezien worden als een cyclisch en samenhangend proces: de verschillende ontwikkelstappen volgen elkaar op én hangen met elkaar samen. In een meer dialogische leeromgeving wordt er gesproken over praktijkervaringen en krijgen deze ervaringen betekenis door de dialoog.

Tip: werk met kleine betekenisvolle stappen, gevolgd door momenten van feedback en reflectie.

2. Organiseer een collectief leerproces

Het realiseren van een loopbaangerichte leeromgeving start met het ontwerpen van een praktijkgerichte en vraaggerichte leeromgeving. Dit grijpt in op bestaande routines van het team. Van de leidinggevende wordt gevraagd om het team te inspireren, richting te geven, te ondersteunen en te begeleiden in een veranderproces. Dit vraagt om collectief leren: met elkaar aan de slag. Het PDCA-denken kan hierbij goed ingezet worden.

Tip: zorg voor gezamenlijke ontwikkeltijd en een veilig leerklimaat.

3. Bepaal je eigen route

Kies een aanpak die bij de school past. Het gaat erom dat de jongere krijgt aangeboden wat hem of haar het beste vooruit helpt.

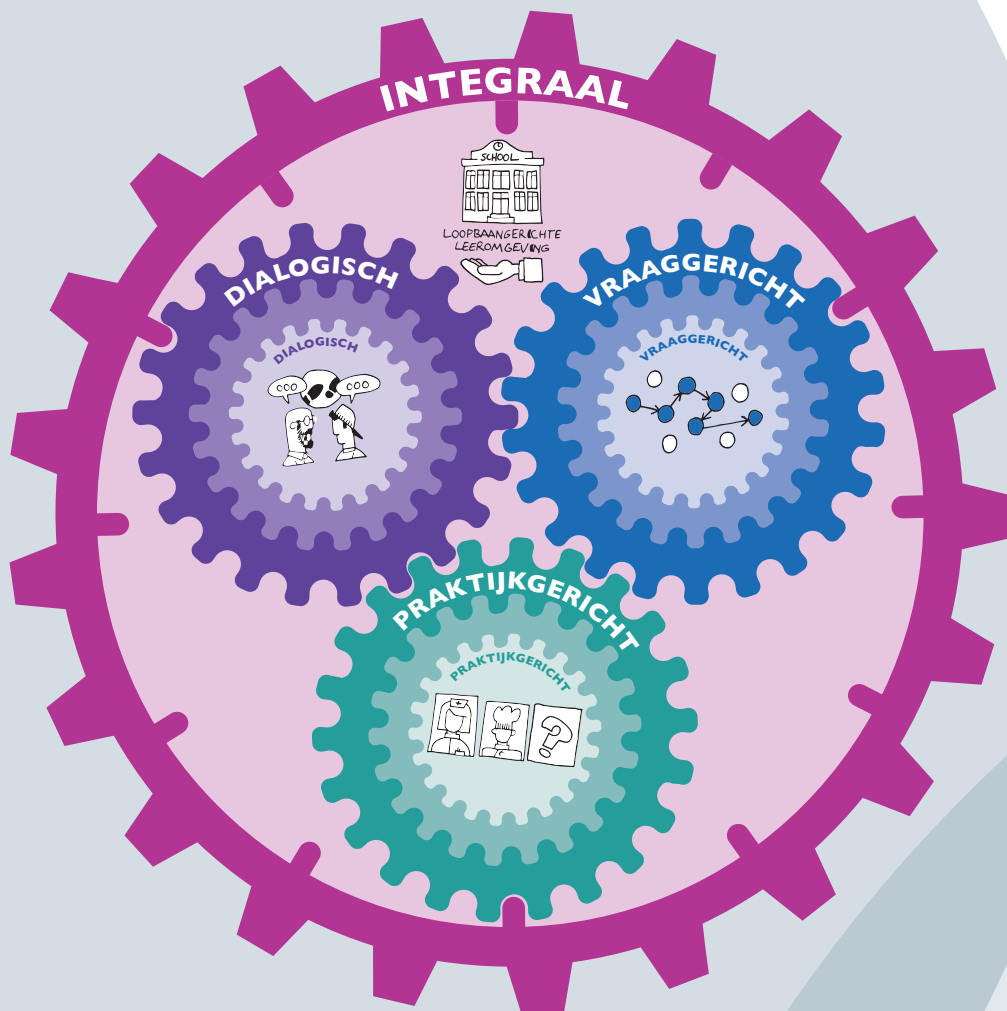
Teams moeten aan de slag en kunnen niet alles tegelijk. Daarom worden er in dit document voorbeelden gegeven van 'stap voor stap'-ontwikkelstappen met de kenmerken, praktijkgericht, dialogisch en vraaggericht. Zo kun je stapsgewijs van start met de ontwikkeling van een loopbaangerichte leeromgeving.

4. Draai aan de knoppen om ondersteuning te bieden

De leidinggevende voert het gesprek met het team om de voortgang te bespreken en om zicht te krijgen welke ondersteuning nodig is. Het groeimodel biedt elementen voor dit gesprek.

5. (Bege)leid de kanteling

De ontwikkeling van de elementen (praktijkgericht, dialogisch en vraaggericht) tot een loopbaangerichte leeromgeving hebben een belangrijke overeenkomst. Die overeenkomst is een kanteling in perspectief: van denken vanuit leerstof naar denken vanuit de leerprocessen van de jongere. Deze kanteling kan gezien worden als het centrale kenmerk in de ontwikkeling naar een integrale loopbaangerichte leeromgeving.

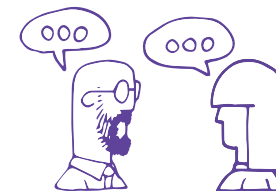
Onderwijs georganiseerd vanuit leerprocessen

Onderwijs georganiseerd vanuit inhoud

DIALOGISCH

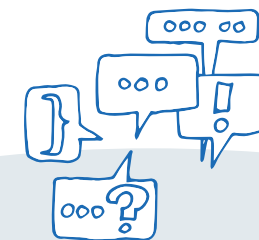
Ontwerpcriteria

1. Er vinden loopbaandialogen-/ -trialogen plaats.
2. Deze worden gekoppeld aan een actie.
3. De dialoog is steeds meer vertrekpunt van het curriculum.
4. Gesprekken vinden structureel én 'just in time' plaats.

Randvoorwaarden/knoppen

1. Er is tijd in het rooster voor gesprekken.
2. Heldere taakverdeling.
3. Docenten zijn toegerust voor deze rol en taak.
4. Het gesprek is structureel ingebed in het curriculum.

VRAAGGERICHT

Ontwerpcriteria

1. Er is ruimte om ervaringen op te doen die passen bij de individuele behoefte.
2. Ervaringslogica is de basis voor het curriculum.
3. Volgorde, tempo en inhoud zijn flexibel en aan te passen aan de vraag van de jongere.

Randvoorwaarden/knoppen

1. Structuur is georganiseerd vanuit het leerproces.
2. Er is vrije ruimte in het programma/in de structuur.
3. Teamrollen zijn duidelijk en docenten zijn toegerust wendbaar te acteren op de vraag.
4. Er is een passende inrichting van de school.
5. Er zijn ondersteunende (bv. rooster-) systemen.

PRAKTIJKGERICHT

Ontwerpcriteria

1. Er is een diversiteit aan realistische praktijkervaringen.
2. De praktijkervaringen passen bij de individuele jongere.
3. Beroepstaken zijn uitgangspunt voor het curriculum.

Randvoorwaarden/knoppen

1. Schoolinrichting weerspiegelt professionele werkomgeving.
2. Jongere is junior medewerker.
3. Tijd passend bij werk.
4. Werken met professionele artefacten.

VOORBEELDEN ONTWIKKELSTAPPEN OM EEN BEELD TE VORMEN VAN HET VERSTERKEN VAN DE LOOPBAANGERICHTE LEEROMGEVING

DIALOGISCH

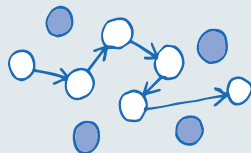
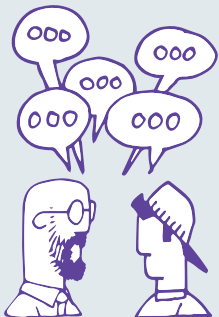
1. Elk gesprek eindigt in een actie en daarbij is er ten minste één begeleider in school met voldoende overzicht over het beroepenveld en het pad van beroepsontwikkeling.
2. Docenten zijn in staat loopbaandialogen te voeren en zorgen dat het onderwijsprogramma indien mogelijk aangepast kan worden aan de vragen/behoeften van de jongere.

VRAAGGERICHT

1. De invulling van de vrije ruimte, keuzevakken of -delen wordt aangepast aan de leerbehoefte van de jongere, al dan niet groepsgewijs.
2. Het wordt voor jongeren mogelijk gemaakt om buiten het rooster om ervaring op te doen in een bedrijf, simulatie of hybride leeromgeving, bijvoorbeeld door het kiezen van een stage, een bepaalde opdracht, specifieke begeleiding, e.d.
3. Er is in het rooster vrije ruimte georganiseerd waarin expliciet aandacht is voor niet planbare activiteiten. Er kan gebruik gemaakt worden van faciliteiten op school en daarbuiten.
4. Er is een leidend principe in het curriculum (opdrachten van bedrijven, thema's, projecten, e.d.) waar onderwijs- en praktijkleerinhouden aan gekoppeld kunnen worden.

PRAKTIJKGERICHT

1. Er worden mogelijkheden gecreëerd voor praktijkervaringen, bijvoorbeeld stages in alle leerjaren, hybride leeromgevingen en authentieke opdrachten.
2. Er worden mogelijkheden gecreëerd voor jongeren om eigen praktijkervaringen te organiseren/in te brengen.
3. Er worden bewuste verbanden ontworpen tussen praktijkervaringen en andere elementen van de opleiding zodat praktijkervaringen worden benut voor de dialogische gesprekken en theorie 'Just In Time' kan worden aangeboden.
4. Er wordt op school uitgegaan van het benutten van een bijbaan of vrijwilligerswerk van jongeren als waardevolle praktijkervaring.

DE CRITERIA WAARAAN EEN LOOPBAANGERICHTE LEEROMGEVING VOLDOET, WANNEER DEZE IS VORMGEGEVEN VANUIT DE LEERPROCESSEN VAN DE JONGERE

INTEGRAAL

Werken vanuit een visie

Docenten, ondersteuners en leidinggevenden werken vanuit hetzelfde gedachtegoed, namelijk dat van loopbaangerichtheid. Zij kunnen daarin verschillende rollen vervullen.

Het is belangrijk dat er een gedeelde visie is op de loopbaangerichte leeromgeving, als fundament onder het onderwijs én de inrichting van de organisatie. De reflectie op ervaringen staat centraal, bij het verbeteren van onderwijs en bij de ontwikkeling van docenten en ondersteuners.

Ontwerpen in samenhang

De ontwikkeling van praktijkgericht, dialooggericht en vraaggericht onderwijs gebeurt in samenhang. Daarvoor is het belangrijk dat:

- de uitgangspunten van een loopbaangerichte leeromgeving en reflectie op ervaringen centraal staat
- docenten kennis hebben van de ontwikkeling van het loopbaanperspectief van de jongere
- docenten 'verder kunnen kijken' dan het eigen vak. Zij hebben kennis van het beroep, de werkomgeving en welke keuzemogelijkheden er zijn.

DIALOGISCH

Uitgangspunt 1

Er worden loopbaandialogen of -trialogen met jongeren gevoerd. Elk loopbaangesprek eindigt in actie: een concrete opdracht die de jongere zichzelf geeft.

- Begeleiders zijn in staat een veilige en reflectieve omgeving te creëren waarin de loopbaandialoog gevoerd kan worden.

Uitgangspunt 2

De dialoog is gedurende de opleiding het vertrekpunt van het onderwijsaanbod voor de jongere; het tempo waarin dat gebeurt past bij de jongere.

Uitgangspunt 3

Loopbaandialogen kunnen op elk moment plaats vinden. Loopbaandialogen worden gestructureerd georganiseerd en vinden ook informeel plaats (het gesprekje op de gang kan zeer betekenisvol zijn)

VRAAGGERICHT

Uitgangspunt 1

Het onderwijs biedt jongeren de ruimte om ervaring op te doen en dingen te leren die passen bij de eigen behoefte. Voor zover mogelijk is de volgorde, het tempo en de inhoud van het curriculum aanpasbaar aan de behoeften van de jongere.

- In ieder (beroeps)domein zijn er noodzakelijke kennis en ervaringen die een jongere mee moet krijgen om te kunnen functioneren in het domein. Het is belangrijk deze vast te stellen in afstemming met stakeholders, zoals betrokkenen uit het werkveld.

PRAKTIJKGERICHT

Uitgangspunt 1

Jongeren worden in staat gesteld verschillende praktijkervaringen op te doen die passen bij hun persoonlijk loopbaanperspectief.

- Er is variëteit aan praktijk, zoveel mogelijk vanuit een realistische context, en mogelijkheden om daarin ervaring op te doen.
- Elke jongere kan praktijkervaringen opdoen die passen bij zijn leerbehoefte.

Uitgangspunt 2

De ervaringen zijn betekenisvol en realistisch, vanuit het perspectief van het betreffende beroep(envel). Zij helpen jongeren om zich te oriënteren op een beroep en de eerste stappen te zetten om te groeien in dat beroep. Voor beroepsgerichte (onderdelen van) opleidingen betekent dit dat de beroepstaken uitgangspunt zijn voor ordening van de aangeboden opleidingsinhoud.

Houttuinlaan 6
3447 GM Woerden
Postbus 2051
3440 DB Woerden
0348 – 75 36 10
info@expertisepuntlob.nl
www.expertisepuntlob.nl

2021/02 - uitgave 2021 - deze wegwijzer maakt deel uit van een serie.
Kijk voor de andere wegwijzers op expertisepuntlob.nl/wegwijzers